

**DR. DUMITRU MURARIU,
MEMBRU CORESPONDENT
AL ACADEMIEI ROMÂNE LA 70 DE ANI**

Ștefan NEGREA¹, Alexandrina NEGREA²
stnegrea@yahoo.com

Abstract: Laudatio for the senior researcher dr. Dumitru Murariu, correspondent member of the Romanian Academy, director of the National Museum of Natural History „Grigore Antipa” with the occasion of his 70th birthday.

Prestigiosul Muzeu Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa” din București a avut în frunte, după moartea celui ce-i poartă numele, mai mulți directori, printre care doi conducători de excepție, atât ca zoologi cât și ca manageri excelenți. Este vorba de iluștrii naturaliști Constantin Motaș (1944–1948) și Mihai Băcescu (1964–1988). Pensionându-se, Mihai Băcescu l-a desemnat ca urmaș pe dr. Dumitru Murariu, care s-a dovedit demn de încrederea acordată. Să amintesc numai faptul că, obținând aprobarea Ministerului Învățământului și Științei în 1991, a atestat, în comisii legale, 12 specialiști muzeografi pe funcții de cercetători științifici – realizând astfel, pentru întâia oară, idealul academicienilor Grigore Antipa și Mihai Băcescu, transformarea Muzeului într-un Centru Național de Cercetări Zoologice.

¹ Doctor în biologie, cercetător științific gr. I la Institutul de Speologie „Emil Racoviță” al Academiei Române.

² Doctor în biologie, cercetător științific la Institutul de Speologie „Emil Racoviță” al Academiei Române.

Dumitru Murariu s-a născut la 21 septembrie 1940, în localitatea Ungureni din bazinul Jijiei, pe meleagurile botoșănene – meleaguri care au dat țării șase dintre cele mai proeminente personalități, culmi ale culturii și științei românești: Mihai Eminescu, George Enescu, Ștefan Luchian, Nicolae Iorga, Grigore Antipa și Dimitrie Pompeiu. După ce a absolvit renumitul liceu teoretic „August Treboniu Laurian” din orașul Botoșani a urmat cursurile Facultății de Biologie-Geografie a Universității „Al. Ioan Cuza” din Iași, secția Biologie-Zoologie (1961–1966). Cariera de biolog a început-o în 1966, în laboratorul Spitalului Unificat TBC „Pantelimon” din București, unde a lucrat până în 1969 ca biolog-bacteriolog. Dispunând de o bună biobază, a colaborat la câteva proiecte de cercetare științifică, printre care tema „Infestări experimentale cu bacilul Koch la diferite specii de mamifere mici”. Rezultatele au fost comunicate la sesiunile Societății de Științe Medicale din București, iar una dintre lucrări a fost publicată în revista „Fiziologia” (1968).

Dragostea pentru natură, dorința de a se dedica cercetării zoologice, de a se specializa într-un grup de animale, l-a determinat pe D. Murariu să părăsească, cu primul prilej, analizele bacteriologice care îl țineau prea mult în laborator. Și prilejul s-a ivit în 1969, când a obținut, prin concurs, un post la Muzeul de Istorie Naturală „Grigore Antipa”. De atunci s-au scurs mai bine de patru decenii de muncă asiduă de muzeograf și cercetător, răstimp în care a parcurs toate treptele ierarhice posibile: muzeograf (1969–1971), muzeograf principal (1971–1976), șef de secție (1976–1988), cercetător principal I (din 1991), director cu delegație (1988–1990) și director general (din 1990). În anul 1975 și-a susținut teza de doctorat devenind, doctor în biologie. Din anul 2000 a devenit el însuși conducător de doctorat, ca asociat la Facultatea de Biologie a Universității din București, având în pregătire numeroși doctoranzi.

Dar să amănunțim puțin. Odată intrat la Muzeul creat de Grigore Antipa pe funcția de „îndrumător muzeu”, având deja o bună experiență de microscopie dobândită în rețeaua sanitară, Dumitru Murariu și-a ales tema intitulată „*Studiul glandelor tegumentare ale mamiferelor insectivore*”. Această temă i-a permis, în anii următori, să elaboreze o serie de lucrări, inclusiv teza de doctorat. Succesul

reputat de tânărul cercetător s-a datorat organizării în prealabil a primului laborator de histologie și histochimie într-o instituție muzeală, prevăzut cu dotarea corespunzătoare: echipamente specifice (microtom, microscop, etuvă etc.) și materiale strict necesare (sticlărie, reactivi, coloranți).

În paralel cu activitatea științifică Dumitru Murariu s-a implicat permanent în activitățile specifice muzeelor biologice: ghidarea vizitatorilor prin sălile cu exponate; conferințele din amfiteatrul muzeului dedicate răspândirii cunoștințelor despre natură și protecția ei; lecțiile ținute la muzeu cu elevii claselor de biologie și cu studenții facultăților de biologie, medicină umană și veterinară, agronomie și silvicultură. De asemenea a pus umărul, ori de câte ori a fost nevoie, la organizarea expozițiilor temporare și la îmbunătățirea expoziției permanente, prin redactarea de texte explicative, alcătuirea unor hărți de răspândire a viețuitoarelor, înlocuirea de etichete, restaurarea sau chiar înlocuirea unor piese învechite și altele. În afara sectorului de vizitare s-a implicat în organizarea colecțiilor științifice, cu precădere a celor de mamifere, muncă migăloasă care constă în identificarea de specii, etichetări și în inventarierea materialului. O atenție deosebită a acordat clasării patrimoniului în categoriile tezaur, fond și patrimoniu muzeal, conform legislației patrimoniului mobil.

Tot în paralel, chiar din anul 1969, a început deplasările pe teren pentru colectarea, identificarea și conservarea corespunzătoare a materialelor biologice, cu atenție deosebită pentru mamiferele insectivore vii (arici, cârțițe, chițcani etc.). În acest scop a folosit cele mai indicate lichide fixatoare: formol Baker, Bouin-Hollande, Carnoy, Gendre, Dubosck-Brasil, Ciaccio, Zenker, amestec Helly-Susa pentru glicogen, Champy pentru mitocondrii etc. Studiul anatomic, histologic și histochimic aprofundat al acestor materiale i-au dat satisfacția „descoperirii” glandelor tegumentare specializate, importante nu numai structural dar și ecologic, fiziologic, etologic și chiar taxonomic. Rezultatele i-au permis redactarea unei lucrări pe care a prezentat-o la sesiunea științifică din toamna anului 1969, intitulată „Contribuții la cunoașterea sistemului glandular tegumentar de la *Sorex araneus* și *Talpa europaea*” – lucrare reținută și publicată de revista *Travaux du Museum National d'Historire Naturelle „Grigore Antipa*” (vol. XI,

1970). Anul 1970 a fost marcat și de reușita la un concurs prin care a fost promovată pe post de muzeograf.

Încurajat de primele rezultate privind sistemul glandular tegumentar la *Sorex* și *Talpa*, Dumitru Murariu și-a propus să facă teza de doctorat cu acest subiect și a început să se documenteze în domeniul respectiv.

Pe măsură ce avansa cu documentația, înțelegea tot mai bine legătura acestor frumoase structuri glandulare specializate cu stadiul atins de unele specii de animale. Îi era tot mai clar că ele sunt o cale de eliminare a unor produși de catabolism, rezultați din activitățile celulare, și, mai ales, că ele produc secreții cu rol important în comunicarea dintre congeneri sau, dimpotrivă, de a ține la distanță prădătorii prin secreții cu un miros respingător. L-au preocupat și glandele sudoripare, sebacee sau de lubrifiere a firelor de păr. A remarcat că unele sunt specializate și, cel puțin sezonier, devin hipertrofiate. La insectivorele din fauna României Dumitru Murariu a identificat 10 astfel de tipuri de glande tegumentare specializate, situate în diferite regiuni ale corpului. Acestea sunt caracterizate prin structuri puternic dezvoltate (cel puțin în perioadele de reproducere) care produc secreții cu compoziție și miros specific.

Deslușind rolul glandelor laterale de la chițcani, al glandelor anale de la arici și cârțițe în marcarea teritoriului individual și cel al glandelor pentru recunoașterea indivizilor aceleiași specii, cu precădere în perioadele de reproducere, Dumitru Murariu a explicat o serie de aspecte privind relațiile intra – și interspecifice din grupul mamiferelor insectivore. Astfel a putut explica strânsa corelație între stadiul de dezvoltare al glandelor tegumentare specializate (ex. cele laterale și sezonul de reproducere pentru fiecare specie, după cum aceleași glande au sau nu, prin secrețiile lor, rol de apărare împotriva prădătorilor. De altfel el a relatat situații din teren în care chițcani prinși de diferite carnivore au fost abandonați tocmai din cauza mirosului lor respingător; între prădătorii chițcanilor se înscriu mai ales vulpile, bursucii, nevăstuicile, herminele, dar și pisicile și câinii. În perioada de reproducere, asemenea glande tegumentare sunt hipertrofiate și au o secreție deosebit de abundentă, pentru că în afara acestei perioade ele să se micșoreze, iar activitatea secretorie să devină extrem de redusă sau chiar absentă.

Edificat asupra rolului complex și a importanței glandelor tegumentare în ecologia și biologia mamiferelor, în anul 1971 s-a înscris la doctorat, la catedra de Anatomie comparată a Facultății de Biologie a Universității din București. Titlul tezei a fost „*Glandele tegumentare ale insectivorelor (Mammalia) din Romania. Anatomie, histologie și histochimie*”, iar conducător științific l-a avut pe profesorul emerit dr. docent G. T. Dornescu. Teza a fost susținută la 11 iulie 1975. Până atunci, în afara unor lucrări faunistice și de sistematică D. Murariu publicase opt lucrări legate de subiectul tezei de doctorat.

În anul 1971 a fost promovată prin concurs pe funcția de muzeograf principal, îndeplinind deopotrivă activitățile muzeologice din fișa postului și pe cele de cercetare științifică.

După susținerea tezei de doctorat, obținând prin concurs o bursă Fulbright, proaspătul doctor în biologie a efectuat un stagiul de un an în SUA (16 sept. 1975–16 sept. 1976), unde a lucrat succesiv în prestigioasele muzee de istorie naturală din Washington D.C., New York, Pittsburgh, Chicago și Lawrence, pentru specializare în morfologia, sistematică și ecologia mamiferelor. Stagiul s-a încheiat cu o lucrare, în colaborare, despre histologia și histochimia glandelor tegumentare la opt specii de chițcani nord-americani. Spre sfârșitul stagiului a vizitat o serie de muzee de istorie naturală, parcuri și rezervații naturale, grădini botanice și zoologice. Iată lista muzeelor vizitate: Muzeul de Zoologie Comparată al Universității Harvard (Massachusetts); Field Museum din Chicago – Illinois ; Muzeul Universității Columbia din statul Missouri; Muzeul din orașul Boulder – Colorado; Muzeul din Salt Lake City – Utah; Muzelele din Berkeley, Los Angeles și San Diego – California; Muzeul din orașul Lubbock – Texas; Muzeul din Phoenix – Arizona.

Anul petrecut în SUA i-a fost util din mai multe puncte de vedere. În primul rând pentru a intra în legătură directă cu specialiștii mamalogi americani și a le cunoaște tehnicile de lucru. Apoi pentru a vedea la fața locului cum realizează acești specialiști expozițiile permanente și temporare din muzee, cum țin evidența materialelor din colecțiile științifice, cum sunt asigurate laboratoarele de cercetări biologice, în ce constă managementul instituțiilor de cultură în general și al celor de științele naturii în special, practicat în acei ani în

mod sistematic în Statele Unite ale Americii și în mod „autodidact” în România. De asemenea, era important să afle cum decurg campaniile de teren pentru colectare de material biologic destinat muzeelor, în ce constă echipamentul de cercetare, care sunt metodele de lucru, cum conservă ei pe teren materialul colectat, cum îl transportă la destinație și cum îl prelucrează înainte de a-l studia și depune în colecțiile științifice sau a-l prezenta în muzee ca exponate.

La revenirea în țară, dr. Dumitru Murariu a fost promovât, prin concurs, pe post de șef de secție. În această calitate și-a putut folosi din plin experiența acumulată în S.U.A. și dovedi aptitudinile de manager prin buna organizare a echipei de cercetare și planificarea activităților secției care i s-a încredințat spre conducere de către directorul Muzeului Antipa, reputatul zoolog și oceanolog de prestigiu internațional, academicianul Mihai Băcescu.

Au urmat ani rodnici de studiu minuțios, în echipă, a faunei României, cu accent pe mamifere, începând cu Delta Dunării și continuând cu Câmpia Română și Munții Carpați. Materialul de mamifere colectat de echipa sa, sau în cadrul unor colaborări cu Institutul de Biologie, cu Facultatea de Biologie din București și cu alte instituții de profil, a fost valorificat și publicat de dr. Dumitru Morariu împreună cu colaboratorii săi, aducând valoroase contribuții la cunoașterea răspândirii și ecologiei mamiferelor din ariile geografice investigate. Merită să detaliem puțin.

Delta Dunării a beneficiat, din partea echipei conduse de dr. Dumitru Murariu, de cercetări complexe multianuale de interes național și global, începute înainte de acordarea statutului de „Rezervație a Biosferei”. Au fost cercetate în special grindurile Letea și Caraorman, Sărăturile de la Sfântu Gheorghe, Mila 23 și Mila 26. Apoi cercetarea faunei de mamifere și a celorlalte vertebrate s-a extins cuprinzând Câmpia Română de la Brațul Borcea până la Drobeta Turnu Severin și întreg arcul carpatic de pe teritoriul României, din Maramureș până la Dunăre. Rezultatele au fost, la rândul lor, prezentate într-o serie de lucrări, dintre care amintim pe cele cu date inedite sută la sută sau de sinteză: „*Contribuții la cunoașterea răspândirii și ecologiei mamiferelor din Delta Dunării și Lacul Razelm*”; „*Prezența lui Mus musculus spicilegus în Delta Dunării, împreună*

cu „parazitul” său *Apodemus argarius*”; „*Clarificarea statutului speciei Microtus agrestis în fauna României*”; „*Microtus rossiaemeridionalis – specie nou semnalată în fauna României*”; „*Stabilirea subspeciilor de Arvicola terrestris în fauna României*”.

Colectarea de material viu în timpul deplasărilor pe teren a permis deschiderea colaborării cu universitățile și institutele cu profil biologic pentru a-l studia și publica. Este vorba de mai multe lucrări despre elucidarea existenței sau inexistenței unor specii de mamifere mici din punct de vedere citotoxonomic. Dintre ele specia *Microtus rossiaemeridionalis* s-a dovedit o prezență certă în fauna României. Au fost supuse verificării și alte specii: *Microtus arvalis*, *Microtus nivalis*, *Microtus taticus*, *Micromys minutus*, *Eliomys quercinus* și *Sicista betulina*. Ultima specie, foarte rară, a fost atestată pe baza unui exemplar din Rezervația Biosferei Pietrosul Rodnei, păstrat în expoziția de bază a Muzeului „Grigore Antipa”. Lucrările conținând asemenea rezultate s-au bucurat de o atenție deosebită din partea specialiștilor din străinătate. Astfel, cercetătorii din Elveția, Franța, Canada și SUA au solicitat nu numai extrase, ci și extinderea colaborării.

În anul 1998, dr. Dumitru Murariu a prezentat la Congresul Internațional de Theriologie al Societăților de Mamifere din America și Europa, ținut la Santiago de Compostella (Spania), o comunicare privind rezultatele citogenetice care atestă că ariciul din România aparține speciei *Erinaceus concolor* și nu speciei *E. europaeus* cum se credea până atunci. La congresele de Theriologie anterioare prezentase comunicări, la fel de apreciate, despre anatomia glandelor mamare la unele insectivore europene și nord-americane (Helsinki, 1982) și despre glandele tegumentare specializate la unele insectivore holarctice (Roma, 1989): ambele lucrări, care au reținut atenția specialiștilor au fost publicate în *Acta Zoologica Fennica* (nr. 173, 1985) și respectiv în „*Abstract of Papers of 5th ITC*” (vol. 2, 1989).

Lucrările de specialitate publicate de dr. Dumitru Murariu sunt dedicate – în cea mai mare parte – mamiferelor din România. Unele îl au ca unic autor, altele sunt scrise în colaborare. Toate se bazează pe date originale faunistice, taxonomice, ecologice, etologice și de răspândire în ariile studiate: diferite sectoare ale Câmpiei Române,

Valea Teleajenului, Munții Bucegi, zona Vrancei, dealurile argeșene, Câmpia Someșului (jud. Satu Mare), Maramureș, Banat etc.

Considerăm relevantă prezentarea succintă a principalelor realizări:

- Semnalarea prezenței în Câmpia Română a unei populații de *Spalax microphthalmus* (syn. *Spalax isticus*) considerată dispărută din zonă după anul 1909. O bună parte din rezultatele personale au fost preluate în lucrarea monografică „*Mammal Species of the World*” de Wilson et al. (1993, pag. 755 și 935). În acea sinteză globală sunt consemnate (la pag. 767 și 935) rezultatele cercetărilor personale și în colaborare, asupra muridelor *Microtus rossiaemeridionalis*, *Apodemus agrarius* și asupra gliridului *Eliomys quercinus*.

- Analiza conținutului a peste 15.060 de ingluvii și publicarea rezultatelor (în colaborare) în mai multe lucrări cu date precise privind hrana de iarnă a unor păsări răpitoare, dar și cu interpretări asupra biomasei consumată și mai ales asupra dinamicii populațiilor diferitelor specii de mamifere. Asemenea cercetări au fost cinci ani la rând în aceeași zonă (Câmpia Olteniei), iar alți 10 ani au fost continuate pe baza materialelor colectate din județele Bacău, Iași, Teleorman, Sectorul Agricol Ilfov și din București (zona cimitirului Ghencea și a Institutului de Protecția Plantelor – Băneasa), având posibilitatea să compare componentele hranei unor strigiforme pe anotimpuri, pe localități urbane și rurale, în ecosisteme naturale și în cele cultivate.

- Enciclopedia mamologică în 6 volume intitulată „*Din lumea mamiferelor*”, din care au apărut în Editura Academiei primele trei volume: I. Mamifere terestre (1989); II. Mamifere terestre (1993) și III. Mamifere arboricole (1998). Sub tipar se afla volumul IV – Mamifere galericole și în curs de pregătire volumul V – Mamifere „zburătoare” și VI – Mamifere acvatice. Volumele apărute (din care avem două cu dedicația autorului) sunt splendid ilustrate cu desene în peniță, de pictorul animalier Mircea Șerban, iar textul este „turnat” după o schemă unică, cum stă bine lucrărilor de acest gen.

- „*Chiroptere din Romania – ghid instructiv și educativ*” – volum masiv de 521 pagini semnat de Vasile Decu, Dumitru Murariu și Victor Gheorghiu – o carte apărută în 2003, în care se spune aproape

totul despre aceste mamifere protejate în totalitate de lege (cel puțin în Europa) scris la un nivel înalt și în același timp pe înțelesul tuturor – splendid ilustrat de muzeoloaga cu talent de pictor Marinela Năzăreanu.

- „*Fauna României*” (serie concepută în 307 volume, publicată de Editura Academiei Române) – *XVI. Mammalia*. Unde nu era publicat niciun volum despre mamifere, la îndemnul și indicațiile unuia dintre autorii acestui articol (S.N.), în calitate de secretar de redacție al acestei serii, dr. Dumitru Murariu a publicat patru din cele cinci volume, iar prof. dr. Neculai Valenciu unul (3. *Chiroptere*, 2001), încheindu-se astfel publicarea tuturor mamiferelor. Iată cele patru volume redactate la nivelul înalt științific cerut de această serie academică: 1. *Insectivore* (2000, 152 pag.). 2. *Rodentia* (autori: Alexandrina Popescu și D. Murariu, 2001, 214 pag.). 4. *Lagomorpha, Cetacea, Artiodactyla* (fără speciile actuale, 2004, 196 pag.). 5. *Carnivora* (autori D. Murariu și D. Munteanu, 2005, 223 pag.).

- *Bibliographia Mammalogica Romaniae* – o sinteză vastă de 340 pagini apărută în 2008 la Editura Academiei Române, semnată de D. Murariu și Sorin Geacu. Cartea conține 4500 titluri de lucrări și note despre mamiferele din fauna României – de utilitate maximă pentru cei ce se ocupă de mamifere și nu numai.

- Alte „cărți – sinteze” au fost publicate în colaborare cu chiropoterologi, geologi, paleontologi – ultima fiind la Editura Universitară București, – intitulată *The First Ecological Reconstruction of Underground Environment from Romania. Ciclovina Uscată Cave* (2009, 136 pag.).

Pe direcția cercetărilor aplicative a colaborat la 63 de teme pe bază de contract – la 21 dintre ele ca responsabil-coordonator al activității echipei, de la deplasările pe teren pentru colectări de materiale biologice până la redactarea finală a rapoartelor legate de studiile de biodiversitate (pentru declararea unor arii protejate), avizări ecologice (pentru amplasarea unor obiective în teritoriu) sau studii de impact. Cercetările au cuprins diferite zone din țară: Valea Jijiei, Valea Oltului, Valea Jiului, Valea râului Tur, Valea Nerei și Valea Cernei, de-a lungul Canalului Siret-Bărăgan de la Adjud, Mărășești, Focșani, la sud de Buzău până la confluența cu râul Ialomița. La acestea se

adaugă contractele coordonate în cadrul echipei de tineri specialiști din Secția de Biologie moleculară a instituțiilor în care lucrau.

A fost coordonatorul proiectului internațional BioCASE, finanțat de Comunitatea Europeană, pentru realizarea unui sistem unitar de evidență și acces la colecțiile de științele naturii din Europa – Muzeul Național de Istorie Naturală din București fiind centrul nodal pentru România în relația cu Centrul European de la Berlin – Freie Universität.

A coordonat, din partea Muzeului Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa”, proiectul LIFE00NAT/RO/7187, avizat de Comunitatea Europeană din anul 2002, pentru conservarea liliecilor din habitatele subterane din sud-vestul României – proiect derulat de Green – Cross Romania.

A fost partener la Proiectul LIFE al Parcului Național Piatra Craiului, avizat de UE în anul 2003 și din 2006 Proiectul UNPD pentru Parcul Național Munții Măcinului.

A fost partener al proiectului PHARE, coordonat de Royal Haskoning din Olanda pentru declararea ariei protejate Cama-Dinu (două insule din apele Dunării) și a Coridorului Verde al Dunării, de la gurile râului Timok până la Siliștra-Ostrov. A fost, de asemenea, partener (pentru grupul mamiferelor) la Proiectul PHARE coordonat de Institutul de Biologie al Academiei Române și la proiectul WWF pentru opt insule de-a lungul Dunării, în aval și amonte de orașul Călărași.

În literatura de specialitate internațională există numeroase citări ale lucrărilor pe care le-a publicat dr. Dumitru Murariu, cu referiri la rezultatele cercetărilor sale științifice. Astfel, Phillip M. Youngman (Canada) îl citează în Acta Zoologica Fennica nr. 166 din 1982; Vladimir E. Sokolov (Rusia) îl citează în cartea „*Despre structura tegumentului mamiferelor*” din anul 1988; Olga Cernova și Suzana Șabadaș (Rusia) îl citează în mai multe lucrări din domeniul morfologiei pielii; Mitchell-Jones și col. (1999) îl citează de asemenea în „*European Atlas of Mammals*” publicat la Editura Academic Press. Alte citări se referă la „autorii seniori”, cu care a colaborat și a semnat diferite lucrări științifice: în SUA James W. Bee, Robert S. Hoffmann, Boris Kristukek etc. Câteva sute de citări sunt în literatura biologică românească – cele mai multe publicate cu ocazia unor teze de doctorat.

Dr. Dumitru Murariu a fost și este prezent în viața științifică și prin recenzii, scoțând în evidență cărți de referință: „*Mammal Species of the World*”, „*Investigation on Beavers*”, „*Ekologo – funkcionálnaia morfologhia kojnov pokrova*”, „*Rukovodsvo po izuceniyu kojnova pokrova mlekopitaiuschih*”, „*The Mammals of Palaearctic Region*”, „*The Mammals of Soviet Union*”. De asemenea a recenzat mai multe volume traduse din limba rusă de Smithsonian Institution, în perioada 1988–2001: vol. I (Artiodactyla and Perissodactyla) în anul 1988; vol. 3, No. 8 (Microtinae) în anul 1992; vol. 2, Part 2 (Carnivora) în 1992; vol. 2 part 1a – Sirenia and Carnivora în 1998, apoi vol. 2, part b – Weasels în anul 2001. Alte recenzii se referă la publicațiile Editurii Academiei Române („Chiroptera” de N. Valenciuc publicată în „Fauna României”, 2002) sau la publicațiile unor muzee de științele naturii din țară („Biologi din România” de G. D. Vasiliu, 2001).

O alta serie de articole și note scrise de dr. Dumitru Murariu țin de muzeologie. Ex.: *Considerații asupra conferințelor de popularizare la Muzeul „Gr. Antipa”*; *Muzeul de Istorie naturală „Grigore Antipa” reprezentat la manifestările științifice internaționale*; *„Cunoștințe obligatorii pentru muzeografi de științe naturale”*; *Înțelegerea evoluției animale pe baza dovezilor de anatomie comparată din Muzeul de Istorie Naturală „Grigore Antipa”*; *„Misiunea muzeelor în sec. XXI”* etc.

A fost invitat pentru câte 6–10 zile, la muzeele de Zoologie din Moscova și Leningrad, Berlin, Budapesta și Viena. În Austria a participat (ca unic invitat român) la consfătuirea „Noi căi în politica muzeală din Centrul Europei”, contribuind activ la lucrările Comisiei Muzeelor de Științele Naturii.

A participat la o serie de sesiuni științifice: „A 56-a Sesiune anuală a Societății Mamalogilor Americani – ASM” (1976), ținută la Lubbock – Texas; „Prima Conferință națională de Ecologie” (Cluj, 1977); „A treia Conferință națională de Ecologie” (Arad, 1978); sesiunile muzeelor din Focșani (1986; 1987; 1988); Galați (1988, 1989), Oradea (1978), Pitești (1991, 1994, 1996, 1999, 2001, 2003, 2005, 2007), Bacău (1993, 1994, 1995 și 1996), Timișoara (1995), Sibiu (1995), Ploiești (1994, 1995, 1996, 1998, 200, 2005); Tulcea (1987), Craiova (1999, 2003, 2004, 2006, 2008) etc.; Al XI-lea Simpozion European pentru Studiarea Liliiecilor (în 2008, la Cluj).

Este membru pe viață al Societății Mamalogilor Americani (din 1.I.1976), primind cu regularitate revista „*Journal of Mammalogy*”, începând cu anul 1976.

În anul 2009 a donat Bibliotecii Academiei Române o colecție completă din *Journal of Mammalogy*, tipărită de American Society of Mammalogists, alcătuită din 31 volume, cu 129 numere (1976–2008), iar din revista *Mammalia* o colecție conținând 17 volume cu 72 numere (1957–1974).

Este membru al Comisiei Conservării Speciilor din cadrul Societății Internaționale pentru Conservarea Naturii (IUCN) și primește cu regularitate publicațiile *Species* și Jurnalul *WWF News*. Este membru al mai multor Societăți științifice din țară și președinte al Federației Române de Chiropterologie.

Din anul 2000 este conducător de doctorat pentru Științele Biologice asociat la Facultatea de Biologie a Universității din București (15 doctoranzi, dintre care 9 au absolvit sau au susținut public teza). Prin atragerea tinerilor masteranzi la forma de perfecționare prin doctorat, se poate spune că dr. Dumitru Murariu a creat o școală de theriologi în țară, având doctoranzi în Sibiu, Tulcea, Satu Mare, Craiova, Brașov, Pitești și București.

Ca lector al Centrului de perfecționare al Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, a contribuit la formarea muzeografilor din rețeaua muzeelor județene în anii 1986–1988 (fără întrerupere) și 1993–2008 (cu unele întreruperi). Prelegerile se refereau la probleme generale de muzeologie, tehnici noi de restaurare și taxidermie, evidența patrimoniului muzeal, activitatea de cercetare științifică în muzee cu aplicații practice pe teren (ex. Delta Dunării, la Caraorman și Sviștofca), colectarea de material zoologic, conservarea preliminară, identificarea speciilor de mamifere, notările necesare în caietul de teren și discuții asupra etapelor de cercetare în laborator (verificarea identificării speciilor, compararea datelor cu cele din literatură, redactarea textului în vederea publicării rezultatelor).

A avut și are o susținută corespondență cu numeroși cercetători din țară și din străinătate, adunând o bogată literatură de specialitate. A înțeles că, în timp ce o serie de lucrări se pot realiza de unul singur, pentru altele este deosebit de utilă promovarea cercetării

interdisciplinare. Făcând abstracție de posibilele colaborări cu specialiști în alte domenii (chimiști, geologi, fizicieni, matematicieni) chiar colaborările cu specialiști din diferite discipline biologice sunt deosebit de utile. De aceea a colaborat cu anatomiști, sistematicieni, ecologi, geneticieni etc.

În 1989 devine directorul publicației științifice *Travaux du Museum National d'Histoire naturelle „Grigore Antipa”* care, prin Serviciul de schimburi al Bibliotecii instituției, este trimisă la aproape 150 institute și muzee de pe toate continentele. În schimbul acestei reviste, biblioteca Muzeului „Grigore Antipa” se îmbogățește cu publicații de specialitate din principalele universități, institute și stațiuni de cercetări biologice, muzee de științele naturii.

În anii 1991 și 1994, dr. Dumitru Murariu a organizat și a condus două expediții științifice ale Muzeului „Grigore Antipa” în Indonezia și respectiv în Brazilia, fiecare având 4–6 specialiști români însumând 7 luni de teren. Din acele expediții s-au adus în țară piese de valoare inestimabilă; specii descrise ca noi pentru știință (vezi *Travaux du Museum*, vol. 38), cu exemplarele tip introduse în colecțiile muzeului; aducerea și expunerea în muzeu a mai multor exemplare de chițcan arboreol (*Tupaia*) care face legătura între mamiferele insectivore și primare; aducerea și expunerea în muzeu a maimuței primitive *Tarsius*; mai multe mii de moluște gasteropode și lamelibranhiate, spongieri și corali, pești amfibieni, reptile și păsări; o colecție de peste 200 exemplare de lilieci frugivori; reprezentanți ai mai multor ordine de insecte: diptere, coleoptere, himenoptere, ortoptere, lepidoptere.

Pe linia modernizărilor cercetării științifice dr. Dumitru Murariu a organizat în muzeu un laborator de cercetări citotaxonomice, de secvențializare ADN, în vederea descifrării relațiilor fletice dintre specii și a provenienței populațiilor diferitelor grupe de viețuitoare de pe teritoriul României, după perioadele glaciare. Tehnicile de biologie moleculară verifică și confirmă sau corectează interpretarea și obiectivitatea relațiilor fletice, stabilite pe baza trasăturilor morfologice.

Dacă funcțiile unei instituții muzeale sunt asigurate prin fixarea de obiective ale planurilor de activități pe termene scurte, medii și lungi, felul în care se desfășoară aceste activități și mai ales succesul în a le finaliza țin de strategia conducerii, de posibilitatea de asigurare

a fondurilor necesare. Pe de o parte, dr. Dumitru Murariu a fost preocupat de adoptarea unor programe realiste, necesare progresului cercetărilor de biologie, actului educativ și celui de sporire și conservare a patrimoniului. Pe de altă parte, a investigat tot mai multe posibilități de realizare a unor venituri extrabugetare: panouri publicitare în incinta/perimetrul Muzeului (cu rezultate excelente, mai ales în anii 1999 și 2000), închirierea ocazională a sălii de conferințe pentru activități compatibile cu specificul muzeului; realizarea de diorame pentru școli, în regim de prestări servicii; filmări secvențiale în muzeu, fie în scopuri de reclame, fie pentru anumite episoade din filme de lung metraj; împrumutul de piese-dublete, pentru interioare cu specific cinegetic sau cu viețuitoare marine; taxe de fotografiere și filmare la cererea vizitatorilor; expunerea la intrarea în muzeu a publicațiilor muzeului (ghiduri, albume, cărți poștale color, cărți de biologie, volume de *Fauna României* – diferite grupe de animale), dar și cărți ale altor edituri, vândute de muzeu contra unui comision de 25 – 30% din prețul de distribuție.

Din anul 2007 a promovat proiectul „*Muzeul Grigore Antipa reinventat la 100 de ani*”, obținând susținerea financiară a Ministerului Culturii și Patrimoniului Național pentru studiul de fezabilitate și pentru realizarea în anul 2008 a proiectului propriu-zis, iar începând cu luna ianuarie 2009 a trecut la realizarea practică a respectivului proiect. Astfel, sub conducerea dr. Dumitru Murariu, Muzeul a devenit, din anul 2010, un puternic centru cultural, științific, educațional și patrimonial, în care vizitatorii au la dispoziție o expoziție modernizată, cu cele mai noi mijloace muzeotehnice din lume, valorificând invenția dr. Grigore Antipa de prezentare dioramatică a faunei României pe bioregiuni și faunei mondiale – pe regiuni biogeografice, în locul vechii prezentări sistematice. În noua expoziție de bază și-au găsit locul teme actuale din domeniu: *Specii dispărute*; *Specii invazive*; *Specii sinantropice*; *Viața în medii extreme*; *Originea și evoluția vieții pe Pământ*; *Omul și natura* – cu efectele presiunii antropice asupra biodiversității și a încălzirii globale etc.

Acest ultim aspect ține de managementul instituției, în primul rând de director, dar și de marketingul cultural, prin înțelegerea și satisfacerea așteptărilor la întrebări și o atmosferă care să atragă și să

facă plăcere, pentru a reveni și altă dată, nu numai pentru conferințele cercetătorilor și ale invitaților din afară, ci și pentru recreere și divertisment cultural-științific. Dr. Dumitru Murariu a promovat cu consecvență organizarea de activități și „servicii” care să țină seama de interesul public: conferințe care stârnesc curiozitatea auditorilor de a cunoaște cât mai mult din viața animalelor, publicații, ghidaje, expoziții temporare ș.a. Asemenea oferte au dat satisfacția de a vedea vizitatori deplin mulțumiți de timpul petrecut la Muzeu și declarând că prezentările respective au fost „peste așteptări” și că sigur vor reveni, pregătiți să aibă mai mult timp de petrecut în Muzeu.

Tot de aptitudinile manageriale ale directorului Dumitru Murariu țin măsurile pe care le-a luat din anul 1999 de a înființa în Muzeu un departament de biodiversitate și dezvoltare durabilă, alcătuit din specialiști capabili să redacteze și să deruleze contracte ale unor proiecte de studii și cercetări care pot fi finanțate din exterior (IUCN, Life Natura, Comunitatea Europeană, WWF) sau cu fonduri de la CNCIS, ANCS, Ministerul Mediului, Academia Română.

Dintre expozițiile temporare în care a fost direct implicat directorul muzeului și care au avut o valoare științifică și educativă deosebită, două au fost distinse de Ministerul Culturii și Cultelor cu Premiul „Mihai Băcescu” (în anii 2001 și 2002), și alte două – cu Premiul „Grigore Antipa” (pentru anii 2003 și 2004).

Prin Decretul nr. 37 din 7 februarie 2004, domnului Murariu Dumitru i s-a conferit Ordinul *Meritul Cultural* în grad de *Ofițer*, categoria E – „Patrimoniul cultural național” (vezi M.O. al României, partea I, Nr. 171/27 febr. 2004).

Dar cea mai recentă și binemeritată recunoaștere a operei sale științifice și cultural-muzeale este alegerea sa, la 26 martie 2006, ca membru corespondent al Academiei Române.

Bogata activitate științifico-muzeistică și managerială a dr. Dumitru Murariu, expusă cât se poate de succint în aceste pagini, ridică o întrebare: cum de reușește să realizeze concomitent, cu succes, atâtea activități? Răspunsul, după noi, este următorul: Domnia sa posedă o formidabilă putere de muncă și o pasiune nestăvilită pentru biologie care-i permite să lucreze cu spor de dimineață până la ore târzii din noapte (la orice oră i-am dat telefon, l-am găsit la datorie,

în cabinetul său de lucru). Fire calmă, modestă, te primește chiar neanunțat, la orice oră, cu proverbiala ospitalitate moldovenească, oferindu-ți o cafeluță pe care o pregătește meticulos în prezența ta și ascultând cu răbdare orice dorești a-i spune. Fie ca să-și păstreze aceste calități nealterate cât mai mult posibil, în folosul științei și muzeului pe care-l conduce cu tact și înțelepciune. La mulți ani plini de realizări profesionale și familiare, cu prilejul celei de-a 70-a aniversări!